

Україна у підручниках та інформаційному просторі країн світу

У статті розглянуто та проаналізовано міжнародний досвід різних країн у сфері співпраці в галузі загальної середньої освіти з Україною, а також, як і в якому обсязі висвітлюється історія, культура та побут України в підручниках і засобах масової інформації.

***Ключові слова:** міжнародне співробітництво, історія, побут, культура, середня освіта, тематика України, підручники, навчальні програми.*

В статье рассматривается и анализируется международный опыт разных стран мира в сфере сотрудничества в области среднего образования с Украиной, а так же, как и в каком объеме освещается история, культура и быт нашего государства в учебниках и средствах массовой информации.

***Ключевые слова:** международное сотрудничество, история, быт и культура, среднее образование, тематика Украины, учебники, образовательные программы.*

The article provides analysis of international experience of different foreign countries in the sphere of cooperation with Ukraine in the field of secondary education, how and in what amount the history, culture and life of Ukraine are covered in the textbooks and mass media.

***Key words:** international cooperation, history, culture and life, secondary education, theme of Ukraine, textbooks, curriculum.*

Постановка проблеми. Асоціативний ряд, що виникає при згадуванні тієї чи іншої країни, формує її імідж серед світової спільноти. Репутаційне портфоліо країни є запорукою її вдалого позиціонування. Тож які асоціації виникають у вас при слові «Україна»? Раніше про нас знали лише по Чорнобиллю. Завдяки зусиллям політиків, спортсменів та знаменитостей про Україну стали все частіше говорити. Найперша ж асоціація, яка виникає в іноземців зі словом «Україна», - це все ж таки дуже смачна їжа, особливо голубці (cabbagerolls) та вареники (varenyky). І знання ці не пов'язані з українськими ресторанами, ці страви готують їхні знайомі

іммігранти з нашої країни. Численна еміграція українців ще на початку 18 століття жила в Туреччині і Західній Європі, масова трудова еміграція до Америки та за Урал почалась у другій половині 19 століття. Найбільшою за чисельністю діаспорою українців є російська (4 379 690 осіб), у Молдові – 600,4 тис. українців, у Польщі – близько 300 тис. осіб, у Канаді – понад 1 млн. Звичайно, цей перелік можна продовжувати. Кожен народ, кожна країна має природний інтерес до того, щоб її історія, культура були знаними у світі. Але, на превеликий жаль, навіть у тих країнах, де українські діаспори є багаточисельними і потужними, проблема достовірної інформації про Україну, її історію залишається актуальною.

Метою статті є аналіз наявності інформації про Україну в підручниках, навчальних програмах шкіл за кордоном, форми співпраці нашої країни з країнами світу в сфері загальної середньої освіти, а також питання: як і в якому обсязі висвітлюється історія, культура та побут України у засобах масової інформації. Ще в серпні 2010 року Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України звернулося до Міністра закордонних справ України Костянтина Грищенка із проханням дати доручення посольствам України за кордоном вивчити це питання. Шістдесят сім українських посольств відгукнулися на це прохання.

Виклад основного матеріалу. Аналіз надісланих матеріалів показав, що в багатьох країнах учні загальноосвітніх навчальних закладів взагалі не знайомі з історією України. У підручниках низки країн Україна згадується лише в контексті вивчення історії Київської Русі, Першої та Другої світових війн, історії Союзу Радянських Соціалістичних Республік; засоби масової інформації майже не висвітлюють події, пов'язані з Україною, а співпраця обмежується поодинокими фактами обміну між закладами навчання.

У таких країнах, як *Арабська Республіка Єгипет, Республіка Індонезія, Ісламська Республіка Іран, Ірландія, Королівство Іспанія, Йорданське Хашимітське Королівство, Республіка Кіпр, Республіка Корея, Держава Кувейт, Ліванська Республіка, Велика Соціалістична Народна Лівійська Арабська*

Джамагірія, Республіка Македонія, Малайзія, Королівство Марокко, Мексиканські Сполучені Штати, Федеративна Республіка Нігерія, Об'єднані Арабські Емірати, Ісламська Республіка Пакистан, Республіка Перу, Королівство Саудівська Аравія, Республіка Сербія, Сирійська Арабська Республіка, Республіка Словенія, Туніська Республіка, Туркменістан, інформація про Україну не входить до шкільних програм, або надаються основні характеристики України в рамках предметів: географія та країнознавство, у підручниках старших класів історія України не відділяється від історії СРСР до 1992р., коли повідомляється про проголошення нашою державою незалежності, дезінтеграцію СРСР та створення СНД; у ЗМІ окремі статті про Україну передруковані з інших видань. Фактично деякі із згаданих країн співпрацюють з Україною у галузі вищої освіти – наприклад, на сьогодні в українських інститутах і університетах навчається біля 4000 студентів із Туркменістану, близько 900 туніських студентів, біля тисячі молодих марокканців.

Україна мало представлена в підручниках закладів початкової та середньої освіти Куби, найбільш детально висвітлюється тема Жовтневої революції та Радянського Союзу; водночас відомо, що багато кубинських фахівців навчалися у вищих та середньо-спеціальних закладах України і мають знання про нашу державу; ЗМІ все частіше присвячують статті не лише Програмі з реабілітації та оздоровлення українських дітей, постраждалих внаслідок Чорнобильської аварії, але й українсько-кубинському співробітництву в політичній, торгівельно-економічній та культурній сферах.

У Великій Британії міжнародна співпраця у галузі середньої освіти реалізується через програми, які впроваджує Британська Рада (неміністерський орган уряду Великої Британії, що займається поширенням британської культури та освіти за межами Сполученого Королівства, має представництва у 107 країнах світу). У 2010 р. Британська Рада в Україні та Міністерство освіти і науки України уклали Меморандум про співпрацю в рамках міжнародної програми «Навчаймося разом». На жаль, у підручниках британських шкіл інформація про Україну

майже відсутня, а в британських ЗМІ інформація про нашу державу з'являється лише під час резонансних політичних та економічних подій в Україні.

Коментар Аріадни Бахматової, співробітника ведучої британської PR-агенції BellPottinger, яка живе у Великобританії з вересня 2007 року:

Я б сказала, що реально іміджу Україна не має у Великобританії. Більшості мешканцям навіть важко уявити, де на карті знаходиться Україна, які розміри країни тощо. Інформація у місцевій пресі обмежена, на відміну від інформації про Росію. Лише іноді у Financial Times з'являються матеріали про Президента України, проблемах в парламенті.

Іммігрантів з України не так вже і багато, порівнюючи з іншими націями. Тому британцям немає звідки черпати інформацію і скласти свою власну думку про нашу країну. Для них Україна – екзотична країна. Деякі навіть згадують братів Кличків або Руслану при слові «Україна», іноді Чорнобиль... На цьому асоціативний ряд закінчується. І є ще одна згадка про красу українок...

За інформацію Міністерства освіти і науки Російської Федерації, співпраця російських ЗНЗ з українськими партнерами відбувається на місцевому рівні шляхом укладення угод про співробітництво; висвітлення історії, культури, побуту українського народу відбувається лише в системі додаткової освіти РФ (факультативах, гуртках, школах тощо) або у школах з етнонаціональним компонентом. Окремі періоди української історії висвітлюються у підручниках як сторінки спільної історії двох країн. Російські ЗМІ приділяють незначну увагу висвітленню інформації про Україну. Вона стосується, передусім, політичних аспектів розвитку українсько-російських відносин. Водночас, слід зазначити, що російські мас-медіа тримають у центрі уваги події, пов'язані із трактуванням спільних українсько-російських сторінок історії. Зокрема, коментуються заходи державного рівня, присвячені історії українського національно-визвольного руху, вшануванню пам'яті загиблих у часи сталінського режиму внаслідок штучних голодоморів і політичних репресій.

Цікава інформація надійшла з *Королівства Швеції*: що стосується України, в основному, дані про неї можна знайти у шкільних підручниках з історії. Разом з

тим, часто історичні факти бувають викривленими. Так, наприклад, згадка про нашу державу з'являється у зв'язку з карколомною в історії Швеції подією – Полтавською битвою 1709р. Водночас, у деяких підручниках зазначається, що Король Швеції Карл XII планував укласти союз із гетьманом Іваном Мазепою, але коли він досягнув Полтави, козацькі війська уже зазнали поразки від російського царя. Іншою неточністю є використання термінології в контексті висвітлення Київської Русі: часто її перекладають як «Ryssland», що шведською означає «Росія». У цьому контексті Посольство вживає постійних заходів з метою виправлення ситуації. Два роки тому Урядовою організацією «Форум живої історії» було видано спеціальний посібник, де висвітлювалися злочини комунізму в різних частинах світу. Посібник отримав читацьку аудиторію понад 30 тис. осіб. Близько 10 тис. примірників було замовлено шведськими школами, бібліотеками, науковими закладами. Налагоджено зв'язки між коледжем Києво-Могилянської Академії зі шведською гімназією м.Ове. У цьому році започатковано співробітництво між гімназією «Ла Гарді» (Лідчепінг, Швеція) та гімназією м. Одеси. Активно співпрацює гімназія м.Вісбю з різними українськими школами. Щороку до Посольства звертаються 5-10 шкіл із проханням сприяти у проведенні презентації України в рамках шкільних заходів. Що стосується висвітлення України в шведських ЗМІ, нашій країні відводиться важливе місце, насамперед, у контексті розвитку Східноєвропейського регіону. Помітна присутність обізнаних, завдяки зусиллям Посольства, кореспондентів.

Разом з тим, у деяких країнах світу інтерес до України більший, і, відповідно, краще висвітлюється історія, побут та культура нашої держави, відбувається практична взаємодія між загальноосвітніми закладами України та інших держав. Наприклад, у цих країнах ситуація склалася таким чином:

- *Австралія:* є одним із лідерів Азіатсько-тихоокеанського регіону в сфері надання освітніх послуг іноземним громадянам. Наразі в Австралії здобувають середню та вищу освіту приблизно 440 тис. іноземців із 190 країн світу. Основними причинами значної популярності австралійської системи освіти є її висока якість, безпечне місце для проживання, досвід нової культури і

стилюжиття, сприятливе багатокультурне середовище. За даними Української центральної ради Австралії, австралійські навчальні програми надають окремим школам значну гнучкість у виборі підручників, які можуть використовувати учителі. Шкільний курс української мови викладається для бажаючих учнів 11-х та 12-х класів у школах штату Нова Південна Валія у період до 2013 року і фінансується Урядом Австралії. У 2009р. Австралійська дослідна рада, що є головною державною установою з розподілу фондів на проведення дослідів у австралійських університетах, виділила 110 тис. австралійських доларів на реалізацію дослідної програми з україністики 2010-2011рр. «Двомовність і багатомовність у національному проєкті: українські письменники в 19 столітті». В Австралії функціонують два центри українознавства. У 2009р. Мельбурн відвідала група учнів Українського гуманітарного ліцею, що сприяло встановленню партнерських стосунків між навчальними закладами двох країн. Сторони опрацьовують можливість укладення меморандуму про співпрацю. Продовжує розвиватися двостороння співпраця в галузі вищої освіти, здійснюються студентські обміни між ВНЗ України та Австралії. У вересні 2005р. під час перебування в Україні ректора Університету Монаш, професора Ричарда Ларкінса був укладений Меморандум про взаєморозуміння і співпрацю між Львівським державним університетом ім. І.Франка та зазначеним австралійським вищим навчальним закладом.

- *Королівство Бельгія:* у розділі освітніх програм середніх навчальних закладів Французької, Фламандської та Німецькомовної спільнот висвітлюється новітня історія України після 1991 року. Зокрема, у підручнику «Загальна новітня історія» шкіл Фламандської спільноти розповідається про газовий шантаж України з боку Російської Федерації та намагання останньої повернути Україну під свій контроль. У підручнику «Основи економіки» згадується, що Україна у 2005 році проголосила «курс на європейську інтеграцію, основна мета якої – набуття повноправного членства у ЄС». У підручниках з географії міститься коротка інформація про вигідне географічне місцезнаходження України, багатство традицій українського народу, співучість мови та яскравий народний

фольклор. У рамках спецкурсів «Європейські народи», «Визвольний рух під час Другої світової війни» більш детально висвітлюються історичні аспекти українського народу в середніх школах Французької та Фламандської спільнот. ЗМІ Бельгії на регулярній основі приділяють увагу висвітленню подій в Україні. Висвітлення історії, культури та побуту українського народу, як правило, приурочене до пам'ятних дат або відповідних подій. Періодично друкуються публікації про життя української громади. Наприклад, Фламандська газета «Atverpenaar» (вересень 2009р.) зробила спецвипуск про Україну та життя української громади Антверпена, надавши також інформацію про традиції українського народу, мистецтво та національну кухню. Протягом багатьох років виявляється зацікавленість Французької спільноти Бельгії у співробітництві із загальноосвітніми середніми навчальними закладами України. Щороку в жовтні та листопаді українські школярі із Донецька, Черкас та Сміли навчаються разом з бельгійськими ровесниками в навчальних закладах Шарлеруа та Арлона, проходячи в такий спосіб мовне стажування з французької мови. Українсько-бельгійське співробітництво між загальноосвітніми середніми навчальними закладами здійснюється за ініціативи громадських організацій Валлонії і підтримки муніципальних органів влади та Посольства.

- *Республіка Болгарія:* за результатом аналізу публікацій у провідних засобах масової інформації Республіки Болгарія(РБ), а саме: газет «24 години», «Труд», «Дневнік», «Монітор», «Сега», «Стандарт», а також найбільших інформаційних агенцій «Фокус» і «КРОСС.БГ» можна констатувати, що українська тематика знаходиться у полі зору болгарського суспільства. Більшість матеріалів, опублікованих у болгарських засобах масової інформації, були передруковані з повідомлень світових інформаційних агентств. Власних авторських матеріалів з української тематики в болгарських ЗМІ останнім часом не спостерігалось. У порівнянні із загальним обсягом публікацій про міжнародні події, повідомлення про Україну хоча і залишаються у колі уваги болгарських ЗМІ, але їх кількість не можна порівнювати з кількістю повідомлень про стратегічних партнерів РБ – США, Росію, ЄС. Щодо присутності інформації про

історію, культуру, побут України та її народу в навчальних підручниках РБ, слід констатувати, що дана тематика висвітлюється недостатньо широко. У більшості випадків у болгарських підручниках всесвітньої історії інформація про Україну обмежується лише темами про Київську Русь або Радянський Союз. Болгарська сторона надзвичайно зацікавлена у поглибленні співробітництва між загальноосвітніми середніми закладами, особливо в тих регіонах України, де на сьогодні проживає велика частина болгарської діаспори (Одеська, Запорізька, Миколаївська, Херсонська області). Слід також зауважити, що відповідно до Протоколу про співробітництво й обміни між Міністерством освіти і науки України та Міністерством освіти і науки Республіки Болгарія на 2008-2009, 2009-2010 та 2010-2011 навчальні роки щороку болгарська сторона відправляє до України вчителів-методистів болгарської мови, літератури та культури з метою підтримки своєї діаспори в нашій країні. Крім цього, існує програма Кабінетів Міністрів РБ щодо надання безкоштовних місць у державних вищих навчальних закладах Болгарії громадянам інших країн болгарського походження. Відбір кандидатів відбувається за рахунок учнів, які володіють болгарською мовою та складають відповідні профільні екзамени. Як правило, таких учнів до виступу готують саме болгарські викладачі, яких відправляє Міносвіти РБ на роботу до України. Також слід зауважити, що болгарська сторона максимально сприяє в роботі Болгарської гімназії ім. Г.С. Раковського (Одеська область) та Українсько-болгарського ліцею у м. Приморську (Запорізька область) шляхом надання матеріальної та методичної допомоги.

- *Федеративна Республіка Бразилія*: аналізуючи висвітлення в Бразилії історії та культури України, традицій народу, слід урахувати наявність у цій країні 500 тис. етнічних українців, з яких 400 тис. проживають у штаті Парана. З огляду на процеси асиміляції та глобалізації, сьогодні гостро постає проблема вивчення української діаспори Бразилії. У штаті Парана створені необхідні умови для вивчення української мови та літератури: завдяки внесенню змін до тексту нової Конституції штату, з 1991р. українська мова як іноземна викладається в декількох державних школах м. Прудентополіс та в

навчальних закладах у місцях компактного проживання бразильських українців. Крім того, у Бразилії діє близько 100 суботніх і недільних шкіл, в яких, окрім вивчення української мови, вчителями докладаються зусилля для висвітлення історії України та українознавства. З 1985р. у м. Курітіба при Лінгвістичному центрі Федерального університету Парани діють єдині в Південній Америці курси української мови та літератури. У засобах масової інформації, відповідних тематичних виданнях Бразилії та штату Парана періодично висвітлюються культура і побут України та її народу, у першу чергу, у період таких традиційних свят, як Різдво і Великдень, що пояснюється присутністю в Бразилії (штат Парана) багатотисячної української громади. На думку лідерів діаспори, за умов наявності гарних матеріалів португальською мовою про історію України (Київську Русь, Трипільську цивілізацію, українське козацтво), на сторінках бразильських ЗМІ могли б з'явитися цікаві статті про історію нашої країни. Не дивлячись на велику кількість етнічних українців, жоден з університетів Бразилії не готує спеціалістів з літератури та історії України та їх викладання. З метою підготовки фахівців з викладання літератури та історії України в школах Бразилії у 2006р. в університеті штату Парана «Unicetro» створено науково-дослідницьку групу, результатом якої має стати відкриття в зазначеному ВНЗ курсу з підготовки фахівців з української літератури та історії. Тому в результаті проведеної роботи до кінця поточного року планується візит делегації цього бразильського університету до України з метою підписання угоди про співробітництво між Дніпропетровським національним університетом та «Unicetro».

- *Італія:* як країна з давньою традицією класичної освіти, вона має осяжний досвід міжнародного співробітництва. Рішення про деталізоване вивчення історичної тематики приймає викладач, орієнтуючись на потреби та побажання студентів, з урахуванням їхньої профільної підготовки. В італійських підручниках історія України після здобуття незалежності представлена у вигляді панорамного огляду загального шкільного курсу в тому разі, якщо середній освітній заклад не є спеціалізованим, де викладання здійснюється за індивідуальною навчальною програмою, розробленою викладачем відповідної

дисципліни. Щодо міжнародного співробітництва, ми можемо побачити, як його можна здійснювати на прикладі однієї київської школи. Слайд:

Партнерські зв'язки спеціалізованої загальноосвітньої школи № 130 м. Києва з італійськими громадськими організаціями, державними установами, освітніми закладами.

СЗШ № 130 м. Києва співпрацює з Італією з 1992 року.

1992 - 2010 р. - школа співпрацює з італійською організацією «ДРУЗІ БЕЗ КОРДОНІВ» м. Верона. Метою співробітництва є оздоровлення та відпочинок учнів у італійських сім'ях, знайомство українських дітей з культурою, традиціями та побутом Італії, практика італійської мови. За цей період близько півтисячі учнів та сорока вчителів відвідали Італію в рамках цього співробітництва.

2010р. - започатковано новий проект з асоціацією «ДРУЗІ БЕЗ КОРДОНІВ», який передбачає тритижневе навчання в італійській школі в провінції м. Верона.

2005 – 2010 р. - школа співпрацює із громадськими асоціаціями «CeSMA» та «CIAS» м. Рим. Метою співробітництва є учнівські міжнародні обміни. У рамках проекту разом з римським природничим ліцеєм «Morgagni» проведені такі заходи:

- 1. «Я люблю свою країну» - фотовиставки з української та італійської сторони (2008 р.).**
- 2. Семінар-конференція «Драма Чорнобиля» (2009).**
- 3. Концерт юних музикантів України та Італії (2009).**
- 4. Організовані зустрічі з педагогічними колективами СЗШ №130 та ліцею «Morgagni» у м. Києві та м. Римі, екскурсії, культурна програма для учасників обмінів.**

Педагогічний колектив СЗШ №130 м. Києва тісно співпрацює з Національним лінгвістичним університетом, де учні школи щорічно складають іспити й отримують підтвердження рівня своїх знань з італійської

мови через сертифікат «PLIDA». У 2010 р. 10 учнів СЗШ №130 м. Києва склали іспити та отримали сертифікат.

Спеціалізована школа №130 м. Києва постійно співпрацює з Італійським Інститутом культури в м. Києві, посольством Італії в Україні, товариством Данте Аліг'єрі в м. Києві.

За багаторічну співпрацю Президент Італії нагородив директора СЗШ №130 м. Києва Піщалковську М.К. орденом Зірки Італійської Солідарності (2008 р.).

- *Латвійська Республіка:* за даними представників Латвійського державного центру змісту освіти, у Латвії існує досить багато підручників і навчальних програм, які по-різному висвітлюють навчальну тематику. Окремі відомості про географію України викладені у підручнику «Географія світу для середньої школи»; дані про економічний розвиток нашої держави містяться у підручнику «Економічна і соціальна географія країн світу для середніх шкіл»; у підручниках з новітньої історії, соціології є окремі згадки про Україну, зокрема у порівняльних таблицях. До того ж, у 12-му, випускному, класі, учні загальноосвітніх закладів знайомляться із творчістю М.Гоголя, який згадується у латиських підручниках як український письменник. У Латвії також існує розгалужена система шкіл національних меншин, де навчання ведеться у такому співвідношенні: 60% навчальних предметів - латиською мовою і 40% - мовою національних меншин.

У Латвії створено Ризьку українську середню школу – єдиний середній навчальний заклад у країнах Балтії, де вивчається українська мова, література, історія України, українознавство тощо. Складено і затверджено відповідні навчальні плани, багато випускників школи навчаються у вищих навчальних закладах України. У Лієпаї функціонує недільна школа «Незабудка», в якій вивчається українська мова, література, культура і побут нашої держави. У рамках проведення політики соціальної інтеграції у школах Риги у 2010 році проведена декада української мови і літератури з організацією вечорів, за участю колективів

Ризької української середньої школи у культурно-мистецьких заходах регіонального і загальнодержавного значення тощо.

У місцевих друкованих, електронних і телевізійних ЗМІ досить часто лунають повідомлення про Україну переважно позитивного або нейтрального характеру. Періодично випускається газета української діаспори «Вісник», українською мовою виходить передача «На хвилях Дніпра» на радіостанції «Домська майдан FM».

Перелік латвійських підручників із гуманітарних предметів, у яких міститься згадка про Україну:

1. «Географія світу для середніх шкіл» за редакцією Я. Янкевичса і З. Мелбарде.

2. «Економіка і соціальна географія країн світу для середніх шкіл» за редакцією Я. Янкевичса.

3. «Новітня історія XX століття», Я. Фрейбергс.

4. «Суспільствознавство для 9 класів», Г. Цатлокс.

5. «Література для 12 класів», А. Ікалберга.

• *Молдова:* за інформацією Міністерства освіти РМ, національна система освіти Республіки Молдова ґрунтується на принципах поваги до історії, культури та мов етнічних спільнот, які спільно проживають на території республіки, утвердження системи національних цінностей, в основі яких лежить усвідомлення приналежності до Молдовської держави.

Згідно з дослідженням «Проблеми викладання мов у школах з контингентом учнів національних меншин», проведеним у вересні – грудні 2008р. освітнім центром Молдови «ProDidactica» за фінансової підтримки Верховного комісару у справах національних меншин ОБСЄ у Республіці Молдова, у 2007 – 2008 навчальному році налічувалося 1534 школи. З них у 1154 закладах навчання здійснювалося молдовською (румунською), у 284 – російською, у 2 – українською, в 1 – болгарською, у 2 – англійською; змішаних шкіл – 87, санаторного типу – 5. Із 284 згаданих російських шкіл у 52 українська мова викладалась як окремий предмет. На сьогодні, коли у Республіці Молдова відбувається активний процес

«румунізації» освіти, українську мову як рідну вивчають окремим предметом у 51 навчальному закладі близько 6600 учнів. У Придністровському регіоні статус офіційної надається молдовській, російській та українській мовам. Усього в 90 навчальних закладах Придністров'я вивчають українську мову 14600 учнів.

З 1996 року в країні видається республіканський навчально-методичний комплекс з української мови, літератури, історії та культури українського народу. Підручники та навчальні посібники розробляються творчими колективами молдовських учених та кращих учителів-практиків, а також спільними творчими колективами разом із запрошеними вченими України. Цей комплекс включає в себе:

1. Методики з української мови та літератури для 1-12 класів.
2. Курікулами (учбові плани) з української мови та літератури для 1-12 класів.
3. Курікулум «Історія, культура і традиції українського народу» для 1-4 класів.
4. Методичні рекомендації щодо впровадження курікулумів для 1-4, 5-9, 10-12 класів.
5. Підручники з української мови та літератури для 1-9 класів.
6. Підручник «Роде мій красний» з історії, культури і традицій українського народу для 1-2 класів.
7. Національну програму з проведення тестування з української мови та літератури у 4,9,11 та 12 класах.
8. Тести з української мови та літератури за початковий, гімназичний, загальноосвітній і ліцейський курси навчання.

За ініціативи Посольства України в Молдові у рамках реалізації бюджетної програми «Заходи щодо підтримки зв'язків з українцями, які проживають за межами України» у 2008 році видано і розповсюджено:

- посібник «Уроки з народознавства в 1 - 4 класах», упорядник - Л.Чолану, старший викладач українського відділення Бельцького державного університету імені А. Руссо;

- збірку матеріалів міжнародної конференції «Новітні методи викладання української мови та літератури», що відбулася у Бельцькому державному університеті у листопаді 2008 року;

- збірку матеріалів міжнародної конференції «Українці в Молдові, молдовани в Україні: етносоціальні процеси», що відбулася в Академії наук Молдови у жовтні 2008р. за активної участі голови Товариства «Просвіта» ім. Т.Г. Шевченка в Молдові, доктора філософії Г. Рогової;

- науково-популярну збірку «Українці Молдови. Історія і сучасність», упорядник - В. Кожухар, голова Кишинівського товариства української культури ім. Петра Могили, доктор історичних наук;

- видання багатотомного зібрання наукових і художніх творів видатного вченого, письменника, перекладача, педагога, громадського діяча, академіка АН Молдови та АН Вищої школи України Костянтина Поповича. Презентація 17-томного видання відбулась у жовтні 2010р.

Висновки та перспективи подальших досліджень. На жаль, досі всі спроби (видимі чи дійсні) урядовців, суспільних організацій чи пересічних громадян сформувати репутаційне портфоліо України не були ефективними, і наша країна залишається для світової спільноти *terra incognita*. Сам факт невідомості можна б використати як основу позиціонування, але ж потік суперечливої інформації завдає значної шкоди іміджу країни, що формується. Лише ті, хто побував в Україні, вважають її надзвичайно чарівною та привабливою, і, незважаючи на все, вона продовжує закохувати у себе закордонні серця. Тому виникла гостра необхідність зміни іміджу «країни вареників, голубців та шароварів» і не тільки розробки стратегії розвитку України, але й послідовної, комплексної, а головне, якісної її реалізації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Україна у підручниках та інформаційному просторі країн світу/ [упор.: Б.М. Жебровський, О. А. Удод]. – Київ, 2011. – 87с.

2. Екельчик Сергей. История Украины: становление современной нации. — К.: К.И.С., 2010. — 400 с.
3. www.bagnet.org/news/society/101269 Украина глазами иностранцев: они восхищаются украинской душой, но боятся нашей мафии/ М. Евдокимова
4. vip-tourne.com/articles/09.html Украина глазами иностранцев/ Е. Ефремов
5. www.sostav.ua/news/2009/01/22/9/17301/ Украина глазами иностранцев: какими нас видит мир?